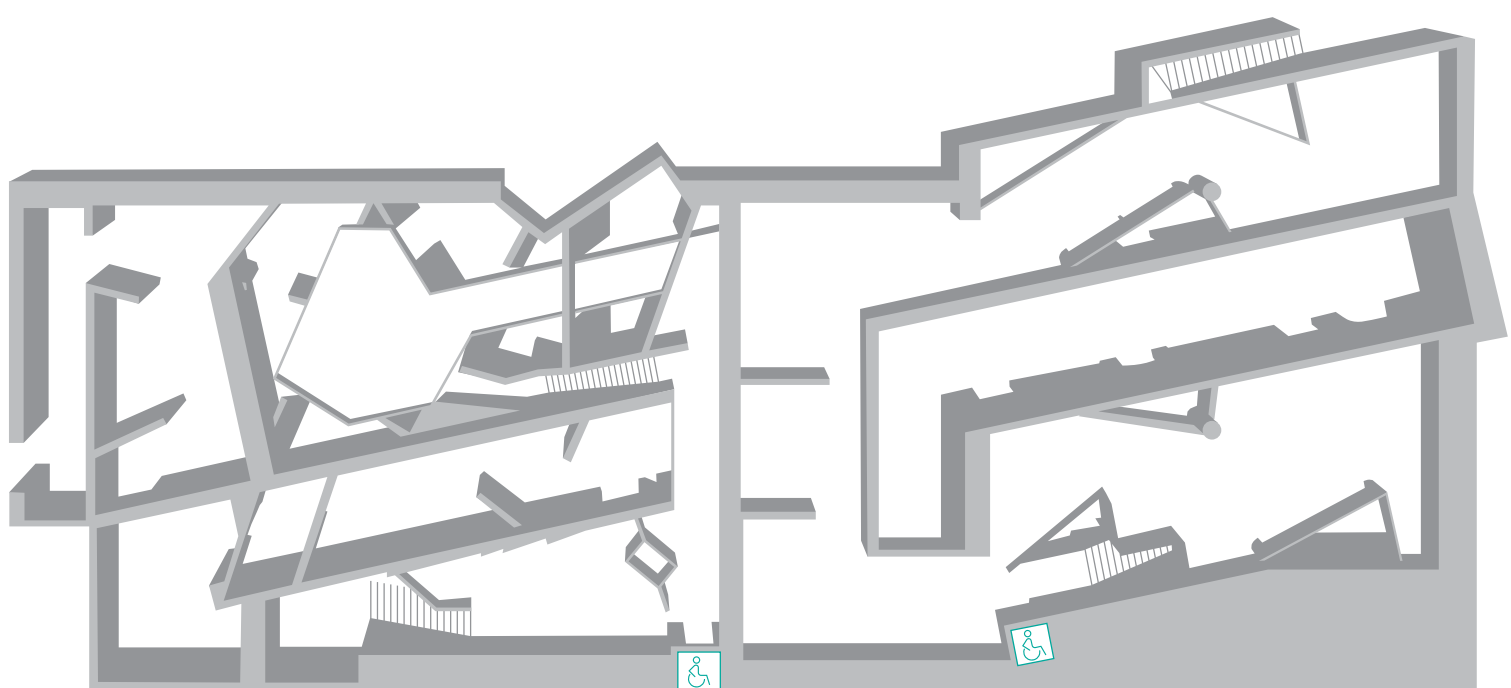
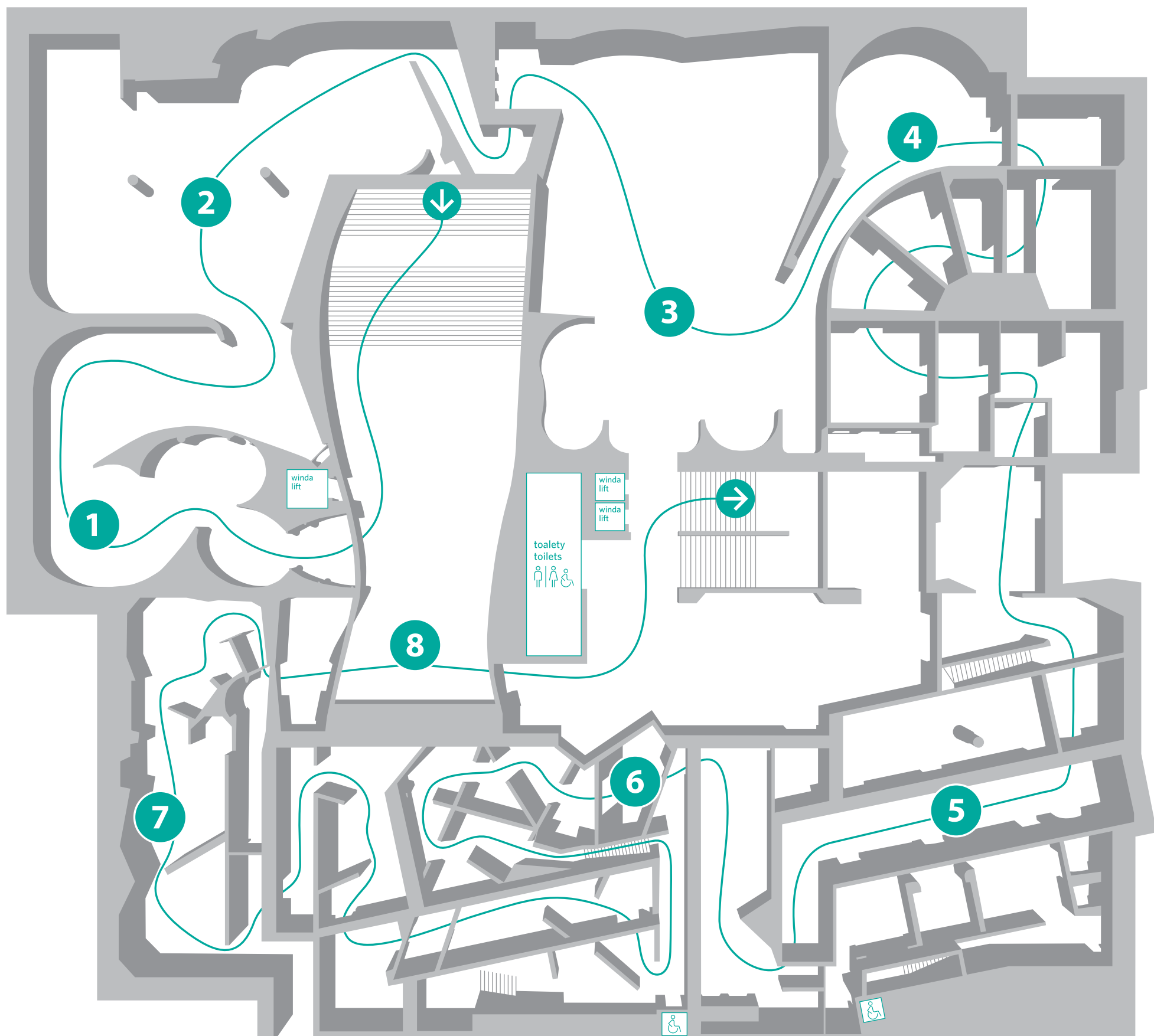

THEMATIC TOUR:

One Hour, Eight Highlights

1. Bracteate

Gallery 2: First Encounters, 965-1500

This coin, which dates from the early 13th century, is the oldest object in POLIN Museum's collection. Its **Hebrew** inscription is an indication that Jews were involved in minting coins and in developing medieval Poland's monetary economy. Explore these early coins and even design one of your own at the stronghold. Known as bracteates, these coins were usually one-sided.

Walk to the wooden stronghold and round bracteate table, with a showcase for the original coin and two round interactive screens.

CHECK MAP:
from highlight START to highlight 1

2. Kraków and Kazimierz model

Gallery 3: Paradisus Iudaeorum, 1565-1648

The story of the most influential Jewish community in the Polish-Lithuanian Commonwealth (1569-1772) is presented in a panoramic film and dramatic scale model of Kraków and nearby Kazimierz. King Jan Olbracht had moved Jews from Kraków to Kazimierz in 1495 - the Jewish neighborhood is highlighted on the upper right of the model. However, some Jews continued to do business in Kraków, and several even served at the royal court as physicians and bankers. Become a walker in the city at touchscreens along the model, where you can tour the Jewish community and its institutions, visit six **synagogues**, all of which still exist, meet **Rabbi** Moses Isserles and other luminaries, and explore Christian-Jewish relations.

The model is in the very center of the gallery.

CHECK MAP:
from highlight 1 to highlight 2

3. Gwoździec synagogue

Gallery 4: The Jewish Town, 1648-1772

The **synagogue** is at the center of Jewish communal life. The original Gwoździec wooden synagogue was built around 1650. Its interior, which was covered with hand-painted prayer texts, zodiac signs, animals, and flowers, was renovated in 1729. The central **bimah**, the platform from which the public reading of the **Torah** scroll takes place is typical of Polish synagogues. This synagogue was destroyed around 1914, but in 2011 and 2012, a team of 300 volunteers and experts, led by Handhouse Studio, reconstructed the roof and magnificent painted ceiling using traditional materials and tools. There were once more than 150 wooden synagogues in the territory of the Polish-Lithuanian Commonwealth. None of them have survived.

On entering the gallery, turn right and walk straight through the Marketplace to the synagogue.

CHECK MAP:
from highlight 2 to highlight 3

4. Partitions

Gallery 5: Encounters with Modernity, 1772-1914

The rulers of Prussia, Austria and Russia look down from their massive portraits on the empty throne of the last Polish king. Between 1772 and 1795, they partitioned the Polish-Lithuanian Commonwealth, which disappeared from the map, and inherited the Jews living there. Jews are now individual subjects of absolutist monarchs. Sit at a throne and explore the laws that now regulate many details of their everyday life, while surrounded by maps illustrating a geopolitical reality that will last until the First World War.

Exit from the **Synagogue**, turn left, and follow the corridor to the three large portraits.

CHECK MAP:
from highlight 3 to highlight 4

5. On the Jewish street

Gallery 6: Yiddish street, 1918–1939

Enter a multimedia street. This lively environment is inspired by the bustling city life of the Second Polish Republic – most Polish Jews lived in cities and towns – and the expression “*af der yidisher gas*” (on the Jewish street), which is a metaphor for the Jewish world. Despite economic hardship and antisemitism, this was a period of great political energy and cultural creativity in **Yiddish**, **Hebrew**, and Polish. Entrances on each side of the street lead to thematic areas devoted to politics and culture.

Go left from the film about the First World War and then right to an archway leading to the Street.

CHECK MAP:
 from highlight 4 to highlight 5

6. Warsaw Getto

Gallery 7: Holocaust, 1939-1944

The Warsaw ghetto was the largest of the more than 600 ghettos in occupied Poland not only in size but also in population, with 450,000 Jews trapped there over the course of its existence from October 1940 until May 1943. Adam Czerniaków and Emanuel Ringelblum, whose diaries are quoted on the walls, are your guides. Czerniaków was the chairman of the Judenrat, the Jewish Council, which the Germans created to run the ghetto and carry out its orders. Ringelblum, a historian, created a secret archive, *Oyneg Shabes*, to document every aspect of the struggle to survive in the Warsaw ghetto. Those documents, which were created on the spot and in the moment are the basis for presenting the Warsaw ghetto.

Pass through the first three sections of the Holocaust gallery – outbreak of war, occupation, and separation and isolation of Jews – to the entrance to the Warsaw ghetto area, which is defined by its sloping grey walls.

 CHECK MAP:
from highlight 5 to highlight 6

7. Monument to the Ghetto Heroes

Gallery 8: Postwar Years, 1944 to the present

Nathan Rapoport's Monument to the Ghetto Heroes was unveiled on the rubble of the destroyed ghetto in 1948 on the fifth anniversary of the Warsaw ghetto uprising. The creation of this monument is shown through documents, photographs and original objects from POLIN Museum's collection. A 1948 newsreel film captures the unveiling of the monument before thousands of witnesses and dignitaries in Poland and from abroad. Memorializing the tragedy, restoring dignity, and seeking justice were of utmost importance to survivors of the Holocaust. POLIN Museum faces the Monument to the Ghetto Heroes.

On your left, as you enter the gallery, is a wall of "registration forms." Straight ahead and to your right are a large photomural, posters, projected newsreel, and showcases related to the Monument to the Ghetto Heroes.

CHECK MAP:
from highlight 6 to highlight 7

8. Renewal of Jewish life

Gallery 8: Postwar Years, 1944 to the present

Since the fall of communism in 1989, there has been a renewal of Jewish life on a small scale and great interest among the Polish public in Jewish history and culture. In video interviews, Jews living in Poland today answer six questions: Is there antisemitism in Poland? What does Israel mean to you? Who creates Jewish culture and for whom? Is there a future for Jews in Poland? Did you always know you were Jewish? What does it mean to be a Jew in Poland?

Last section of the exhibition.

CHECK MAP:

from highlight 7 to highlight 8

Glossary

Aron ha-kodesz – szafa służąca do przechowywania zwojów → **Tory**, najświętszego przedmiotu w judaizmie. Znajduje się w → **synagodze** na wschodniej ścianie wyznaczającej kierunek Jerozolimy i modlitw. Forma aron ha-kodesz nawiązuje do biblijnych opisów Arki Przymierza, w której złożone były Tablice Dziesięciorga Przykazań, oraz architektury Świątyni Jerozolimskiej.

Aszkenazyjczycy – Żydzi zamieszkujący początkowo ziemie niemieckie, a potem całą Europę Środkową i Wschodnią. Dziś mieszkają w wielu państwach, m. in. w Izraelu. Niektórzy wciąż posługują się językiem → **jidysz**. Mają własne zwyczaje odróżniające ich od → **Sefardyjczyków**.

Bejt ha-midrász (w jidysz: *bejs medresz*, „dom nauki”) – miejsce utrzymywane przez gminę żydowską (→ **kehilę**), tradycyjnie przeznaczone dla mężczyzn do studiowania → **Tory** i modlitwy.

Bima – podium w → **synagodze**, które służy do czytania zwoju → **Tory**. W polskich synagogach bima tradycyjnie znajduje się na środku głównej sali modlitwowej i skierowana jest ku wschodniej ścianie.

Cadyk (w jidysz: *rebe*) – dosłownie: „sprawiedliwy”; charyzmatyczny przywódca religijny w → **chasydyzmie**. Zwolennicy uważają cadyków za pośredników między Bogiem i wiernymi.

Chasydyzm – ruch mistyczny powstały w XVIII w. na Podolu. Jego celem była odnowa religijności Żydów. Za twórcę ruchu uważa się Izraela ben Eliezera, zwanego Baal Szem Tow (Beszt). Podstawą chasydyzmu jest ekstatyczna pobożność wyrażana m.in. w modlitwach, śpiewie, tańcu. Zwolennicy tego ruchu, zwani chasydami, gromadzili się wokół → **cadyków**.

Cheder (w jidysz: *chejder*, „pokój”) – tradycyjna szkoła, w której chłopcy uczą się czytać i pisać po hebrajsku i poznają → **Torę**. Nauczyciel w chederze nazywany jest **metamedem**.

Diaspora – określenie używane dla wszystkich Żydów mieszkających poza Ziemią Izraela.

Halacha – prawo religijne regulujące wszystkie aspekty życia Żydów. Podstawą halachy są przykazania (micwy) wywiedzione z → **Tory**.

Haskala – żydowskie oświecenie, nurt powstały w XVIII w. w Europie. Jego zwolennicy (maskile) postulowali unowocześnienie i reformę życia Żydów. Zachęcali do nauki przedmiotów świeckich, nowoczesnego języka hebrajskiego i języków obcych.

Hebrajski – zarówno święty język religii i nauki żydowskiej, jak i jego nowoczesna wersja powstała w XIX w., która stała się oficjalnym językiem Państwa Izrael.

Jesziwa – wyższa szkoła religijna, w której młodzi Żydzi studiują → **Talmud** i inne teksty religijne.

Jidysz – codzienny język Żydów → **aszkenazyjskich**, ukształtowany pod wpływem języka niemieckiego, hebrajskiego, aramejskiego, dialektów judeo-romańskich i języków słowiańskich. Początki jidysz sięgają średniowiecznej Nadrenii. Przed II wojną światową posługiwało się nim około 13 milionów ludzi.

Kabała – żydowska tradycja mistyczna, zawierająca elementy filozofii, teologii i magii. Kabaliści wierzyli, że ta wiedza pozwala odkryć tajemnice wszechświata oraz istotę boskości. Głównym dziełem kabały jest *Sefer ha-Zohar* (Księga Blasku) – średniowieczny zbiór mistycznych komentarzy do → **Tory**.

Kahał – władze zarządzające **kehilę**, czyli gminą żydowską w danej miejscowości. Najważniejsze sprawy gminy zapisywano w księdze zwanej **pinkasem**.

Kantor (chazan) – urzędnik → **synagogałny** prowadzący nabożeństwa, także w formie śpiewów. Nabożeństwo może również prowadzić rabin lub inny członek → **minjanu**, także osoba świecka.

Karaimi (Karaiici) – uznawali nauki zawarte wyłącznie w → **Torze**, czym różnili się od rabinów, czyli Żydów, którzy dodatkowo akceptowali nauki głoszone przez → **rabinów**. Wywodzący się ze średniowiecznej Babilonii, Karaimi zamieszkiwali Europę Wschodnią, przede wszystkim tereny Krymu i Litwy.

Klezmer – żydowski muzykant występujący na weselach i innych uroczystościach. Zespół klezmerski składa się zwykle ze skrzypka, kontrabasisty, cymbalisty, perkusisty, klarncisty, trębacza.

Koszerność (hebr. *kaszrut*) – zasady dotyczące rytualnej czystości pożywienia, wywiedzione z biblijnej Księgi Kapłańskiej. Z nich wynika m.in. zakaz łączenia mięsa z mlekiem czy spożywania mięsa niektórych zwierząt. Zasady odnoszą się także do sposobu, w jaki zwierzę powinno być zabite, a jego mięso przygotowane. Jedzenie zgodne z tymi zasadami jest **koszerne**.

Litwacy – Żydzi z północno-wschodnich terenów dawnej Rzeczypospolitej Obojga Narodów obejmujących Litwę, część Białorusi, Łotwę i okolice. W XIX w. ukształtował się stereotyp Litwaków jako chłodnych intelektualistów, w odróżnieniu od Żydów galicyjskich, mieszkających w zaborze austriackim.

Macewa – żydowska płyta nagrobna, często ozdobiona symbolicznymi reliefami i malowidłami.

Machzor – modlitewnik używany w czasie świąt, w odróżnieniu od **siduru**, zawierającego modlitwy codzienne i na → **szabat**.

Minhag – zwyczaj żydowski, który z czasem stał się obowiązujący na równi z prawem religijnym (→ **halachę**).

Minjan – zgromadzenie tradycyjnie złożone z co najmniej 10 Żydów płci męskiej po 13. roku życia, wymagane do odprawiania modlitw w → **synagodze**, czytania → **Tory** i podczas innych ceremonii religijnych, np. ślubów i pogrzebów.

Mykwa – zbiornik wodny służący do rytualnego oczyszczania.

Rabin – nauczyciel judaizmu i przywódca duchowy zgromadzenia wiernych, mający upoważnienie do rozstrzygania kwestii wynikających z → **halachy**. Rabin jest jednym z najważniejszych urzędników gminy żydowskiej, m.in. przewodniczy rozprawom sądu żydowskiego (hebr. *bejt din*), udziela ślubów, stwierdza → **koszerność**.

Sefardyjczycy – potomkowie Żydów wywodzących się z Półwyspu Iberyjskiego. Po wygnaniu z Hiszpanii i Portugalii (koniec XV w.) zaczęli osiedlać się w Europie Zachodniej oraz Imperium Osmańskim (w tym na Bałkanach i w Afryce Północnej). Posługują się językiem **ladino** i mają własne zwyczaje, odróżniające ich od → **Aszkenazyjczyków**.

Synagoga (bóżnica, szul) – żydowski dom modlitwy. Zgodnie z tradycją kobiety zasiadają w osobnej części synagogi.

Szabat (jid. *szabes*) – dzień odpoczynku trwający od zachodu słońca w piątek i kończący się krótko po zachodzie słońca w sobotę. W tym czasie praca jest zabroniona.

Sztetl – miasteczko w Europie Wschodniej zamieszkiwane w dużej części przez Żydów.

Sztibel (sztybel) – izba, w której → **chasydzi**, zwolennicy danego → **cadyka**, zbierali się na modlitwy, wspólne studiowanie i dla towarzystwa.

Talmud – zbiór praw żydowskich (→ **halacha**) i komentarzy (midraszy) do → **Tory**. Talmud składa się z Miszny (dotyczącej przestrzegania przykazań wywiedzionych z → **Tory**) i Gemary (zawierającej → **rabiniczne** interpretacje Miszny). Talmud powstał między III a V w. n.e. w Palestynie i Babilonii. Talmud Babiloński jest obszerniejszy i powszechniejszy niż Talmud Jerozolimski, powstały w Palestynie.

Tora – w wąskim znaczeniu to nazwa pierwszych pięciu ksiąg Biblii. Zwój Tory z wypisanym ręcznie tekstem Pięcioksięgu jest najświętszym obiektem judaizmu. W szerszym rozumieniu Tora oznacza całość nauczania religijnego i tradycji judaizmu, zarówno w formie ustnej, jak i pisemnej.